

Naam: Herman Berkien
Leeftijd: 61
Is: cabaretier

Met de finish in zicht geeft Herman Berkien (61) nog steeds geen krimp. Hoewel, geen krimp. „Na die dertig minuten ben ik kapot. Voldaan, maar kapot.”

Herman Berkien

Altijd maar dubben

„Komt er een man naar me toe die vraagt: meneer Berkien, mag ik bij u komme werke? Ik zeg: jawel, dat mag. Hij zegt: wat ken ik beure dan? Ik zeg: m'n koffers.”

Herman Berkien levert mopjes op bestelling. Nog altijd. Conferences zijn verleden tijd. Zijn repertoire beperkt zich tegenwoordig tot een goed halfuur en stut op welbekende meestampers als 'Utereg me stadje', 'Retteketet, zei tante Jet', 'Waar is toch m'n caravan' en 'Boven op de Dom'.

Hij is de plaatselijke held op bruiloften, jubilea, club- en personeelsavonden, want ze weten de Utrechtse kleinkunstenaar nog steeds te vinden. „Na zo'n optreden ben ik kapot. Voldaan, maar kapot. Ik ben ook geen twintig meer.”

Thuis op de bank in Lunetten - joggingpak, blote voeten in pantoffels, middagbier en Peter Stuyvesantje („ik ben gestopt met stoppen”) onder handbereik - vraagt Herman Berkien zich af of hij nog erg lang moet doorgaan. „Moet ik er binnenkort een streep onder zetten, zoals de meeste mensen van mijn leeftijd? Of moet ik doorgaan tot in het graf?”

Bij cruciale vragen kijkt de breekbaar ogende Herman zijn vrouw Inge aan.

„Typisch Tweeling-gedrag,” zegt die. „Herman kan geen knopen doorhakken. Dat doe ik. In september hebben we de verzamel-cd 'Uit 't hart van 't land' uitgebracht, met al zijn vijftien succesnummers. Een investering van 5500 euro. Zo'n bedrag moet je wel even op tafel leggen. Met het risico dat je er weinig van terugziet. Als het aan Herman had gelegen zaten we nu nóg de plussen en de minnen tegen elkaar weg te strepen.”

Herman en zijn steun en toeverlaat trouwden elf jaar geleden. Ze woonden bij elkaar om de hoek en frequenteerden dezelfde supermarkt. „Ik had nog nooit van Herman Berkien gehoord. Ik vond hem lief en geestig. Nadat we ons hadden verloofd wilde Herman meteen een trouwdatum prikken. Ik mocht kiezen uit drie data: werelddierendag, 1 april en de elfde van de elfde. Dierendag viel dat jaar op zondag en bij 1 april dacht ik: dat gelooft geen hond. Dus werd het 11 november.”

Inge is als een patrones. Ze houdt de agenda bij, verzorgt de internetsite, bedient de orkestband tijdens het optreden en zit achter het stuur, want een rijbewijs heeft Herman niet. „Ik heb het wel geprobeerd. Bij kruispunten was ik erg besluiteloos en erg beleefd. Ik nam nooit voorrang. De instructeur vond het op een gegeven moment welletjes. 'Meneer Berkien', zei hij eens na een ingreep, 'laten we stoppen. Ik heb ook een gezin'.”

Dubben, nooit voorrang willen nemen. Inge ziet de rijlessen van weleer als een metafoor van Hermans karakter. „We gaan liever niet meer privé naar feestjes. Negen van de tien keer beginnen ze namelijk Herman aan te kondigen, zo van: 'Dames en heren, u heeft hem waarschijnlijk al gezien: hier is Herman Berkien'. Om de mensen niet teleur te stellen pakt Herman dan toch maar weer die microfoon.”

Herman: „Gek dat ze een timmerman nooit vragen eens een stukje te timmeren. Maar goed, ik wil het de mensen naar de zin maken. Dat is altijd mijn drijfveer geweest. Ik geniet als mensen meezingen of dubbel liggen van de pret. Ik sta graag aan de andere kant, want privé ben ik eerder ingetogen dan extravert, en meelopen in de polonaise doe ik nooit. Ik observeer het liefst. Ik ben een 'terrasjesman'. Als ik zing over het oude wijk-C, de volkstuintencultuur of de caravan, dan doe ik dat uit waarneming. We hadden thuis geen caravan of een volkstuintje, en ik ben niet opgegroeid in hartje stad. Ik kom uit Dichterswijk, Huygensstraat. Groot gezin. Niet rijk, ook niet arm. Mijn vader was uitvoerder in de staalbusiness.”

Zijn vader heette dus Berkien, wat in combinatie met Herman een dijk van een artiestennaam lijkt.

„Het bekt lekker en ook grafisch klopt het als een bus. Zet het maar onder elkaar op een affiche.

Dankzij de m van Herman en de i van Berkien is het even lang.”

Toch kwam er een waarzegster aan te pas om Herman over de streep te trekken. „Ik deed wat aan studentencabaret en werkte in het weekend achter de bar bij Hennie Oliemuller, de vader van het

Utrechtse cabaret. Dat combineerde ik met m'n werk in de reclame. Toen ben ik op die vrouw afgestapt. Mevrouw Kramer aan de Plompetorengracht. Op de trap stonden al mensen en de hal was propvol. Dus ik dacht: die dame zal niet uit haar nek kletsen. Toen ze me zei: ik zie u op een plankier, wist ik genoeg.

We konden theater Muzeval onder de HEMA voor 35 gulden van Oliemuller huren. Met een beetje mazzel haalde je dat bedrag terug met de recette. We schreven alles zelf. Onze enige pretentie was, stond op het affiche, 'het kraken van een vreugdenoot'. Na ons debuut stonden we de volgende maandag uren in de vrieskou te wachten op de eerste editie van het Utrechtsch Nieuwsblad. Die hing toen nog in een vitrinekast. De recensie was genadeloos. 'Vreugdenoot werd slaappil' was de kop. Dat stukje was van Bob de Ronde, die later nog prachtige stukken over me heeft geschreven. Op dat moment kon ik door de grond zakken. Achteraf ga je denken: misschien had de recensent gelijk. Ik herinner me een mislukte sketch waarin ik een toneelknecht in zo'n stofjas speelde. Ik moest iets op de rug van de pianist plakken. Dat lukte niet een-twee-drie. Duurde wel een minuut en al die tijd was er geen tekst."

Later kwamen de successen wel degelijk. Met Yvonne Groeneveld, met Annemarie Konings, acht jaar lang met Tineke Schouten, en met Carry van der Horst. De conferencier Berkien groeide uit zijn theaters. Hij verkocht één zo'n show in delen aan de TROS televisie. In 1983 begon Tineke Schouten voor zichzelf in het Jacobi-theater. Ze vroeg Berkien mee. Die zei nee. „Ik kon het niet maken Mirliton te verlaten. Tineke vroeg me in april. Ik was volgeboekt tot november."

Dat waren de hoogtijdagen, waar we volgens Berkien wel doorheen moeten kijken. „Geweldige tijd, maar ook padvindingswerk. Toen we met de hele mikmak het land introkken kostte dat klauwen met geld. We waren met z'n elven en zo'n zaal bood doorgaans plaats aan honderd man publiek. Dat werd onbetaalbaar."

Nu is Berkien de schnabbelaar voor een paar honderd euro te strikken, hoewel de vraagprijs varieert. „Het ligt er aan wie me vraagt. Ik doe ook goodwill-projecten. Als ik voor gehandicapten optreed laat ik het bij reiskosten. De zorg in Nederland is al onbetaalbaar. Al die mensen die zich er met hart en ziel voor inzetten moeten we koesteren. En ik kan het weten, want mijn moeder van 87 zit in zorgcentrum Tamarinde in Overvecht."

Inge: „Ze wordt fantastisch verzorgd. Ze denkt dat ze een streepje voor heeft omdat ze de moeder is van Herman." Herman: „Zou het waar zijn? Ze is in elk geval geweldig trots op me."

Of dat terecht is laat Berkien in het midden. „Het is lullig om van jezelf te zeggen dat je een goed mens bent. Maar als je het me toch op de man af vraagt: ja, ik ben een goed mens. En dankbaar. Nou moet je me niet vragen aan wie ik dank verschuldigd ben. Dat is me te ongrijpbaar. Ik heb één keer heel sterk in God geloofd. Dat was in de bus tijdens een schoolreisje naar de Veluwe. De meester verlootte toen een boek. Ik won, maar daar geloofde hij geen barst van. De meester liep mank en ik deed hem wel eens na in de gang. Hij zal me niet gemogen hebben. Ik was laaiend. Ik had dat boek eerlijk verdiend. Toen werd er opnieuw geloot. En ik won wéér. Toen dacht ik: God bestáát. Of ik dat nog zo zeker weet, weet ik niet zo zeker. Ik ben wel benieuwd of je die dode familieleden ooit nog terugziet. Mijn broer Frans die 56 is geworden, m'n andere broer die maar 29 is geworden en m'n zus die op haar 39e is gestorven. Sorry, laten we het daar nu niet over hebben.

Van clowns wordt wel beweerd dat ze neigen naar depressiviteit maar ik heb dat niet. Ik aanvaard de dingen zoals ze op me afkomen. Met een lach en een traan, dat wel, want gek doen is een serieuze zaak en ik heb behalve over FC Utrecht, tante Jet en ome Leo ook teksten geschreven over 'die oudere moeder van dat arme grote gezin', een tranentrekker van jewelste."

Eens zal Berkien de grens moeten trekken. Stoppen met optreden. Als het lichamelijk echt niet meer gaat. Als de mensen niet meer om hem lachen. Maar zo lang hij Rijk de Gooijers evergreen 'Als ik boven op de Dom sta' vertolkt - wat gezien Berkiens hoogtevrees een hilarische bijklank krijgt - en zijn fans onmiddellijk aanhaken is er nog weinig aan de hand.

„Het toilet hangt vol met dankbetuigingen. 'We vonden het een eer, meneer Berkien, dat u voor ons heeft willen optreden' zeggen ze dan na zo'n personeelsavond. Waarop ik altijd zeg: 'Ik vond het een eer voor u te mogen optreden'.

Dat applaus vooral zal ik missen. Dan moet ik maar teren op herinneringen. Ik zal me laten interviewen door journalisten en studenten. Ik heb al een aantal keren studenten sociologie op bezoek gehad. Een lied als 'Bij ons in Utereg' wordt tot op het bot geanalyseerd. Blijkt dan een afstudeerproject."

7 februari 2004